

מתן תוקף של פסק דין להסכם פשרה בסכסוך שלא נדון בבית משפט

השופט ארדמן בבית המשפט השלום בקריות (הפ (קריות) 4082-01-19 בנק מזרחי טפחות בע"מ נ' ש.א. גליק בע"מ) קבע בפסק דין שניתן בשנה שעברה כי לבית המשפט אין סמכות לתת תוקף של פסק דין לפשרה שהושגה בסכסוך שלא נדון בבית המשפט. הוא דחה בקשה שהוגשה בדרך של המרצת פתיחה.

באותו תיק, דובר בהסכם פשרה שהושג ללא הליך גישור. אם היה מושג בהליך גישור, היתה חלה תקנה 10 לתקנות בתי המשפט (גישור) הקובעת כי בקשה לפי סעיף 79ג. (ח) לחוק בתי המשפט (נוסח משולב) תוגש בדרך של המרצת פתיחה. בקשות למתן תוקף של פסק דין להסכם גישור בסכסוך שלא נדון בבית המשפט מוגשות לעיתים מזומנות.

תקנות הגישור, לטעמי, נוקטות בפרשנות מרחיבה של החוק המסמיך. לשון הסעיף הוא:

הגיעו צדדים לסכסוך להסכמה על יישוב הסכסוך שביניהם בגישור שנערך לפי חוק זה, רשאי בית המשפט המוסמך לדון בתובענה נושא הסכסוך לתת להסדר הגישור שהושג ביניהם תוקף של פסק דין, אף אם לא הוגשה תובענה באותו סכסוך.

ניתן היה לפרש סעיף זה כיוצר סמכות לבית המשפט המעניק תוקף של פסק דין, להתרחב מעבר לגדר הסכסוך שבכתבי הטענות. כל המצוי בהליכי גישור יודע כי לעתים קרובות הסכסוך האמיתי רחב יותר מזה הנגלה בכתבי הטענות (מסיבות שונות, שאין זה המקום לפרטן). מסיבה זו, ולעתים ללא קשר עמה, הפתרון לסכסוך מתרחב לנושאים שאינם בגדרי כתבי הטענות. על מנת לתת תוקף של פסק דין למלוא ההסכם המסיים את הסכסוך, יש הגיון להעניק סמכות לבית המשפט לתת תוקף של פסק דין להסכם שהוא רחב מן הסכסוך שבכתבי הטענות. פירוש זה לסעיף עולה בקנה אחד עם הרישא של הסעיף המציין כי מדובר ב"גישור שנערך לפי חוק זה". מחוקק המשנה סטה לכאורה מן הקבוע ברישא כאשר הניח כי יש סמכות ליתן תוקף של פסק דין לסכסוך שלא הגיע כלל לבית המשפט, ואם כך הוא, בוודאי שאיננו גישור שנערך "לפי חוק זה". ניתן להביא טענות נוספות, לכאן ולכאן, אך לא נרחיב בזה. נראה שלא היה מי שיעמיד פרשנות זו למבחן שיפוטי, שכן אין גורם בעל אינטרס מובהק לכך.

כלומר, הלכה למעשה, בסכסוכים שלא הגיעו לכותלי בית המשפט, ישנה הבחנה בין הסכם פשרה שנחתם לאחר הליך גישור שניתן לתת לו תוקף של פסק דין, לבין הסכם שנחתם ללא הליך כזה, שלא ניתן לתת לו תוקף כזה.

ניתן להצדיק את ההבחנה בין שני המצבים בנימוק של הרצון לעודד צדדים לפנות להליך גישור. אבל, האם באמת יש מקום להפלות לרעה צדדים שהצליחו לגשר על פני הפערים ביניהם ללא מגשר? ספק אם יש בכך הגיון. מעבר לכך, עולה חשש שמא מי שמאוד מעוניין לקבל תוקף של פסק דין להסכם פשרה אליו הגיע יערוך גישור למראית עין, ואז יכול לקבל את מבוקשו. סיטואציה דומה אנחנו מכירים, ולא לטובה, בזכות להחזר אגרה.

ניתן גם להטיל ספק בכל ההצדקה של מתן תוקף של פסק דין במקום שלא היה סכסוך בבית המשפט. אם ניתן לקבל תוקף של פסק דין להסכם פשרה, מדוע לא ניתן לקבל תוקף כזה לכל הסכם אחר? מה בין הסכם פשרה להסכם אחר, לענין זה?

אני תומך נלהב בהליכי גישור כאלטרנטיבה להליך משפטי. אבל, קשה בעיני להצדיק את האפליה לטובה של הסכם פשרה לאחר הליך גישור, לעומת הסכם פשרה שאליו הגיעו הצדדים במישורין. נוסף לכך, הקלות היחסית של היכולת לעקוף את ההוראה, היא נימוק נוסף שלא להותיר הסדר משפטי זה על כנו.